

ROZSUDEK SOUDU (třetího senátu)

15. dubna 2008^{*}

Ve věci T-348/04,

Société internationale de diffusion et d'édition SA (SIDE), se sídlem ve Vitry-sur-Seine (Francie), zastoupená N. Coutrelisem a V. Giacobbem, avocats,

žalobkyně,

proti

Komisi Evropských společenství, zastoupené J.-P. Keppennem, jako zmocněncem,

žalované,

^{*} Jednací jazyk: francouzština.

podporované

Francouzskou republikou, původně zastoupenou G. de Berguesem a S. Ramet, poté G. de Berguesem a A.-L. Vendrolini, jako zmocněnci,

vedlejší účastníci,

jejímž předmětem je návrh na zrušení článku 1 poslední věty rozhodnutí Komise 2005/262/ES ze dne 20. dubna 2004 ohledně poskytnutí vývozní podpory ve prospěch Coopérative d'exportation du livre français (CELF) Francií (Úř. věst. 2005, L 85, s. 27),

**SOD PRVNÍHO STUPNĚ
EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ (třetí senát),**

ve složení M. Jaeger, předseda, V. Tiili a T. Čipev, soudci,

vedoucí soudní kanceláře: J. Palacio González, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 23. května 2007,

vydává tento

Rozsudek

Skutkový základ sporu

- ¹ Žalobkyně, Société internationale de diffusion et d'édition (SIDE) je komisionářem se sídlem ve Francii, jehož obchodní činnost spočívá zejména ve vývozu knih ve francouzském jazyce do dalších členských států Evropské unie a do třetích zemí.
- ² Komisionáři patří mezi jednotlivé subjekty účastnící se uvádění knih na trh. Obracejí se na maloobchodníky nebo organizace, a nikoli na konečného spotřebitele. Umožňují uspokojit objednávky, jejichž vyřízení by pro vydavatele nebo distributory bylo příliš nákladné. Komisionář shromažďuje jednotlivě nevelké objednávky přicházející od různých zákazníků a obrací se na vydavatele nebo distributora, který tak musí dodávat pouze na jedno místo. Rovněž spojuje objednávky od svých zákazníků-knihkupců nebo institucionálních zákazníků, které se týkají děl různých vydavatelů, čímž svým zákazníkům umožňuje, aby vícečetné objednávky nemuseli zasílat mnoha dodavatelům.
- ³ Coopérative d'exportation du livre français jednající pod obchodním jménem „Centre d'exportation du livre français“ (CELF) je družstevní akciovou společností,

která rovněž vykonává činnost komisionáře. Předmětem činnosti CELF je podle poslední verze jejích stanov „[v]yřizovat objednávky knih, brožur a všech komunikačních médií do zahraničí a zámořských teritorií a departementů a obecněji provádět veškeré práce směřující zejména k rozvoji podpory francouzské kultury ve světě prostřednictvím výše zmíněných médií“.

- 4 Členy CELF jsou většinou vydavatelé mající sídlo ve Francii. Činnosti CELF se však může zúčastnit každý subjekt činný v odvětví vydávání nebo šíření knih ve francouzském jazyce, bez ohledu na jeho místo usazení.
- 5 Obchodní činnost CELF i obchodní činnost žalobkyně je v prvé řadě zaměřena na nefrankofonní země a oblasti. Co se týče frankofonních oblastí, zejména Belgie, Kanady a Švýcarska, je uvádění knih na trh zajišťováno distribučními sítěmi vydavatelů.
- 6 V roce 1979, v době, kdy CELF čelila finančním potížím, rozhodly francouzské orgány, že jí poskytnou některé dotace.
- 7 Cílem dotčených dotací bylo umožnit vývozním komisionářům vyřizování všech objednávek od knihkupectví zřízených v nefrankofonních oblastech, nezávisle na jejich hodnotě, rentabilitě a místě určení, aby bylo podporováno celosvětové šíření frankofonní literatury.
- 8 Jediná podpora, která je předmětem projednávané věci (dále jen „sporná podpora“), byla poskytována každoročně od roku 1980, ačkoli se její výše od té doby měnila.

Sporná podpora představovala soubor ročních dotací, přičemž každá z nich byla konkrétně určena k náhradě vícenákladů každoročně vzniklých při vyřizování objednávek od knihkupectví se sídlem v zahraničí s částkou nižší nebo rovnou 500 francouzských franků (FRF) (76,22 eur), mimo nákladů na dopravu (dále jen „malé objednávky“), které byly považovány za objednávky nacházející se pod hranicí rentability.

- 9 Od roku 1981 byla čtvrtina částky poskytnuté v předcházejícím roce vyplácena na počátku roku, zatímco zbytek byl poskytován na podzim, po přezkumu, ze strany orgánů veřejné moci, plánů činnosti CELF a jejích změn zaznamenaných v průběhu první poloviny hospodářského roku. Během tří měsíců po skončení hospodářského roku měla být francouzskému ministerstvu kultury a frankofonie dodána zpráva podrobně popisující způsob použití dotace se seznamem dokladů k jeho prokázání.

- 10 Dopisem ze dne 20. března 1992 upozornila žalobkyně Komisi na některé podpory určené k podpoře, přepravě a uvádění na trh francouzských knih, poskytnuté francouzskými orgány CELF. Žalobkyně se Komise rovněž tázala, zda tyto podpory byly předem oznámeny v souladu s ustanoveními čl. 93 odst. 3 Smlouvy o ES (nyní čl. 88 odst. 3 ES).

- 11 Dopisem ze dne 7. srpna 1992 potvrdila Komise žalobkyni existenci některých neoznamovaných podpor ve prospěch CELF, včetně sporné podpory.

- 12 Dne 18. května 1993 přijala Komise rozhodnutí o povolení uvedených podpor pod názvem „Pomoc vývozcům francouzských knih“ [rozhodnutí NN 127/92 (Úř. věst. C 174, s. 6)].

- 13 Rozsudkem ze dne 18. září 1995, *SIDE v. Komise* (T-49/93, Recueil, s. II-2501), zrušil Soud výše uvedené rozhodnutí v rozsahu, v němž se týkalo sporné podpory. Soud rozhodl, že Komise nedodržela povinnost zahájit kontradiktorní řízení podle čl. 93 odst. 2 Smlouvy o ES (nyní čl. 88 odst. 2 ES).
- 14 Dne 30. července 1996 rozhodla Komise zahájit řízení stanovené v čl. 93 odst. 2 Smlouvy o ES (nyní čl. 88 odst. 2 ES).
- 15 Dne 10. června 1998 přijala Komise nové rozhodnutí prohlašující, že sporná podpora je v souladu se společným trhem [rozhodnutí 1999/133/ES o státní podpoře ve prospěch CELF (Úř. věst. 1999, L 44, s. 37)].
- 16 Žalobou podanou u kanceláře Soudu dne 29. září 1998 se žalobkyně obrátila na Soud s návrhem na zrušení uvedeného rozhodnutí.
- 17 Rozhodnutí 1999/133 bylo rovněž předmětem žaloby na neplatnost podané Francouzskou republikou návrhem podaným u kanceláře Soudu dne 8. září 1998. Francouzská vláda toto rozhodnutí zpochybnila v rozsahu, v němž Komise neuplatnila čl. 90 odst. 2 Smlouvy o ES (nyní čl. 86 odst. 2 ES).
- 18 Jelikož se obě žaloby týkaly platnosti téhož aktu, přerušil Soud usnesením předsedy čtvrtého rozšířeného senátu Soudu ze dne 25. března 1999 v souladu s čl. 47 třetím pododstavcem statutu Soudního dvora (nyní čl. 54 třetí pododstavec statutu Soudního dvora) řízení až do vyhlášení rozsudku Soudního dvora.

- 19 Soudní dvůr zamítl žalobu Francouzské republiky rozsudkem ze dne 22. června 2000, Francie v. Komise (C-332/98, Recueil, s. I-4833). Řízení u Soudu pokračovalo.
- 20 Sporná podpora byla francouzskými orgány zrušena v roce 2002.
- 21 Rozsudkem Soudu ze dne 28. února 2002, SIDE v. Komise (T-155/98, Recueil, s. II-1179), bylo rozhodnutí 1999/133 zrušeno. Soud dospěl k závěru, že se Komise dopustila zjevně nesprávného posouzení, pokud jde o definici relevantního trhu.
- 22 Dne 20. dubna 2004 přijala Komise rozhodnutí 2005/262/ES o podpoře prováděné Francií ve prospěch CELF (Úř. věst. 2005, L 85, s. 27, dále jen „napadené rozhodnutí“).
- 23 V napadeném rozhodnutí Komise dospěla k závěru, že sporné rozhodnutí je státní podporou ve smyslu čl. 87 odst. 1 ES (bod odůvodnění 127). Následně zkoumala, zda je použitelná jedna z výjimek ze všeobecného zákazu státních podpor stanoveného v uvedeném článku. Komise výslovně vyloučila použít v projednávané věci výjimky stanovené v čl. 87 odst. 2 ES, jakož i výjimky uvedené v odst. 3 písm. a), b) a c) téhož článku (bod odůvodnění 132). Konečně měla Komise za to, že sporná podpora byla vedena kulturními cíli ve smyslu čl. 87 odst. 3 písm. d) ES, podle něhož za slučitelné se společným trhem mohou být považovány podpory určené na pomoc kultuře a zachování kulturního dědictví, jestliže neovlivní podmínky obchodu a hospodářské soutěže ve Společenství v míře odporující společnému zájmu (body odůvodnění 134 a 139).

- 24 Komise se tudíž omezila na ověření slučitelnosti podpory na trhu komisního prodeje v oblasti vývozu vzhledem k čl. 87 odst. 3 písm. d) ES (bod odůvodnění 186). V tomto ohledu zaprvé zjistila náležitost kritéria malých objednávek jako referenčního prvku k odůvodnění poskytnutí sporné podpory (body odůvodnění 187 až 197). Zadruhé ověřila odůvodněnost sporné podpory, totiž existenci vícenákladů spojených s vyřizováním malých objednávek. Komise tak posoudila náklady nesené CELF z důvodu vyřizování malých objednávek za rok 1994 na základě účetních podkladů předložených Francouzskou republikou (body odůvodnění 203 až 206). Domnívala se, že údaje týkající se uvedeného roku představují relevantní referenční údaje pro posouzení nákladů vyřizování malých objednávek, a to z důvodu, že písemnosti a vysvětlení předané Francouzskou republikou pro další účetní období ukazují, že struktura malých objednávek zůstává z roku na rok stabilní (bod odůvodnění 208). Konečně Komise zjistila, že sporná podpora nebyla větší než částka odpovídající kompenzaci nákladů způsobených vyřizováním malých objednávek.
- 25 Z výše uvedených důvodů konstatovala Komise v článku 1 napadeného rozhodnutí následující:

„Podpora ve prospěch CELF na vyřizování malých objednávek francouzsky psaných knih prováděná Francií v letech 1980 až 2001 představuje podporu odpovídající čl. 87 odst. 1 [ES]. Vzhledem k tomu, že Francie opomněla oznámit tuto podporu Komisi před jejím provedením, byla tato poskytována protiprávně. Avšak podpora je slučitelná se společným trhem podle čl. 87 odst. 3 písm. d) [ES].“

Řízení a návrhová žádání účastníků řízení

- 26 Návrhem došlým kanceláři Soudu dne 20. srpna 2004 podala žalobkyně projednávanou žalobu.

- 27 Dopisem došlým kanceláři Soudu dne 2. prosince 2004 požádala Francouzská republika Soud o to, aby jí v tomto řízení bylo povoleno vedlejší účastenství na podporu návrhových žádání Komise, v čemž jí bylo vyhověno usnesením předsedy třetího senátu Soudu ze dne 20. ledna 2005.
- 28 Dne 22. března vyzval Soud Komisi k písemnému zodpovězení některých otázek a předložení některých dokumentů. Komise této žádosti vyhověla ve stanovené lhůtě.
- 29 Na základě zprávy soudce zpravodaje rozhodl Soud (třetí senát) zahájit ústní část řízení.
- 30 Řeči a odpovědi účastnic řízení na otázky Soudu byly vyslechnuty na jednání dne 23. května 2007.
- 31 Žalobkyně navrhuje, aby Soud:

- zrušil poslední větu článku 1 napadeného rozhodnutí;
- podpůrně zrušil poslední větu článku 1 napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž Komise spornou podporu prohlásila za slučitelnou se společným trhem před rokem 1999 nebo alternativně před rokem 1997 nebo 1994;

– ještě podpůrněji, zrušil poslední větu článku 1 napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž spornou podporu prohlásilo za slučitelnou přede dnem 1. listopadu 1993;

– uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

³² Komise navrhuje, aby Soud:

– zamítl žalobu;

– uložil žalobkyni náhradu nákladů řízení.

³³ Vedlejší účastnice navrhuje, aby Soud:

– zamítl žalobu;

– uložil žalobkyni náhradu nákladů řízení.

Právní otázky

- 34 Žalobkyně na podporu své žaloby uplatňuje tři žalobní důvody, z nichž třetí je rozdělen na dvě části. První žalobní důvod vychází z neexistence právního základu pro prohlášení slučitelnosti sporné podpory se společným trhem přede dnem 1. listopadu 1993. Druhý žalobní důvod vychází z toho, že napadené rozhodnutí není konzistentní s čl. 88 odst. 3 ES. Třetí žalobní důvod vychází z porušení čl. 87 odst. 3 písm. d) ES. První část třetího žalobního důvodu vychází z diskriminační povahy sporné podpory, zatímco druhá část je založena na zjevně nesprávných posouzeních.
- 35 Nejprve je třeba zkoumat první žalobní důvod a poté druhou část třetího žalobního důvodu.

K prvnímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z neexistence právního základu přede dnem 1. listopadu 1993

Argumenty účastníků řízení

- 36 Žalobkyně uvádí, že Komise tím, že v první větě článku 1 napadeného rozhodnutí spornou podporu prohlásila za slučitelnou se společným trhem na základě čl. 87 odst. 3 písm. d) ES, založila své rozhodnutí na nesprávném právním základu. Žalobkyně se totiž domnívá, že jelikož toto ustanovení bylo zavedeno Smlouvou o EU, která vstoupila v platnost dne 1. listopadu 1993, mohla být sporná podpora prohlášena za slučitelnou se společným trhem teprve od tohoto dne.

- 37 Žalobkyně tvrdí, že zásada zákazu zpětné účinnosti zakazuje použít akt Společenství přede dnem jeho vstupu v platnost. Tato zásada umožňuje pouze velmi vzácné výjimky, zejména pokud jsou výslovně uvedena přechodná ustanovení nebo pokud to jasně vyplývá z účelu nebo struktury dotčeného aktu. Žalobkyně však uvádí, že Smlouva o EU nestanoví žádné přechodné ustanovení a nic nenaznačuje, že státy, které Smlouvu podepsaly, zamýšlely přiznat čl. 87 odst. 3 písm. d) ES zpětný účinek.
- 38 Žalobkyně odkazuje na sdělení Komise ze dne 22. května 2002 o určení pravidel použitelných na posouzení protiprávních státních podpor (Úř. věst. 2002, C 119, s. 22), které podle ní potvrzuje, že slučitelnost se společným trhem podpor poskytnutých protiprávně musí být obecně posuzována „podle hmotněprávních kritérií stanovených v jakémkoli předpisu platném v den jejich poskytnutí“.
- 39 Žalobkyně se domnívá, že kdyby byly neoznámené podpory posuzovány s ohledem na ustanovení platná ke dni rozhodnutí Komise, a nikoli ke dni jejich poskytnutí, vyplývalo by z toho zvýhodnění této protiprávnosti tím, že by na podporu bylo se zpětným účinkem vztaženo rozhodnutí o slučitelnosti, které by nemohlo být vydáno, kdyby dotýčný členský stát dodržel článek 88 ES a podporu oznámil Komisi před jejím poskytnutím.
- 40 Mimoto žalobkyně tvrdí, že se o výjimce stanovené v čl. 87 odst. 3 písm. d) ES nelze domnívat, že ji upravuje také týž odstavec písm. c). Žalobkyně připomíná, že v napadeném rozhodnutí Komise v projednávané věci neuplatnila čl. 87 odst. 3 písm. c) ES. Krom toho žalobkyně uvádí, že by takový výklad výjimku v odst. 3 písm. d) zavedenou Smlouvou o EU zbavil veškeré působnosti.

- 41 Komise na svou obranu tvrdí, že se právní situace řídí právními předpisy, které jsou v platnosti v okamžiku, kdy se uvedená situace stala konečnou. V projednávané věci je údajně třeba vycházet z okamžiku, kdy bylo přijato rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto o slučitelnosti sporné podpory.
- 42 Komise uvádí, že z obecných právních zásad vyplývá, že nové zákony, včetně ustanovení smluv, se obecně použijí na budoucí účinky situací, které vznikly za platnosti dřívějšího zákona.
- 43 V každém případě je podle ní okamžité použití čl. 87 odst. 3 písm. d) nezbytné z důvodu účelu a struktury tohoto ustanovení. Komise uvádí, že rozhodnutí o slučitelnosti státní podpory se společným trhem nepředstavuje čistě formální operaci, pro niž je nezbytný přesný právní základ. Komise údajně musí posoudit jednak konkrétní přínos dotčené podpory pro cíl obecného zájmu, a jednak její negativní účinky na hospodářskou soutěž. V rámci této analýzy má pouze posoudit, zda v okamžiku jejího přezkumu zájem Společenství vyžaduje, aby byla podpora vrácena, či nikoli, protože z hospodářského hlediska protiprávní podpora neztrácí své účinky ke dni svého poskytnutí, nýbrž nadále tyto účinky vyvolává, dokud subjekt působí na trhu.
- 44 Komise upřesňuje, že kdyby nové kritérium slučitelnosti nepoužila okamžitě, její rozhodnutí by šlo proti napříště Smlouvou uznanému cíli. Komise se domnívá, že nelze požadovat navrácení podpory pouze z důvodu, že byla poskytnuta příliš brzy.
- 45 Komise uvádí, že její postoj byl potvrzen Soudem v rozsudku ze dne 18. listopadu 2004, Ferriere Nord v. Komise (T-176/01, Sb. rozh. s. II-3931).

46 Komise má za to, že použití nového pravidla na analýzu neoznámené podpory nepředstavuje nutně „zvýhodnění protiprávnosti“. Toto okamžité použití by totiž mohlo působit i v neprospěch členského státu, v případě zprísnění kritérií slučitelnosti.

47 Konečně Komise tvrdí, že neexistuje žádný naléhavý důvod právní jistoty odůvodňující omezení, v projednávané věci, časové působnosti čl. 87 odst. 3 písm. d) ES.

48 Podpůrně Komise tvrdí, že výjimka týkající se kulturních cílů, která je od roku 1993 uvedena v čl. 87 odst. 3 písm. d) ES byla předtím upravena písm. c) téhož odstavce a doplněním odst. 3 písm. d) byla pouze lépe určena.

49 Francouzská republika se ztotožňuje s argumenty Komise.

Závěry soudu

50 Z poslední věty článku 1 napadeného rozhodnutí vyplývá, že sporná podpora byla prohlášena za slučitelnou se společným trhem na základě čl. 87 odst. 3 písm. d) ES. Toto posledně uvedené ustanovení představuje výjimku z obecného zákazu státních podpor stanoveného v čl. 87 odst. 1 ES, zavedenou Smlouvou o EU, která vstoupila v platnost dne 1. listopadu 1993.

51 Žalobkyně v podstatě tvrdí, že takový právní základ nemůže být použit pro prohlášení slučitelnosti podpory se společným trhem, co se týče období od roku 1980 do 31. října 1993.

52 V tomto ohledu je třeba uvést, že zásada právní jistoty obecně brání tomu, aby byl okamžik, od kterého počíná časová působnost aktu Společenství, stanoven ke dni dřívejšímu než dni jeho zveřejnění, kromě výjimečného případu, kdy to cíl, který má být dosažen, vyžaduje, a pokud je řádně dodrženo legitimní očekávání dotyčných osob (rozsudek Soudního dvora ze dne 25. ledna 1979, Racke, 98/78, Recueil, s. 69, bod 20).

53 I když se o procesních pravidlech obecně má za to, že se použijí na všechny spory zahájené v okamžiku, kdy vstoupí v platnost, v případě hmotněprávních pravidel tomu tak proto není (rozsudek Soudního dvora ze dne 12. listopadu 1981, Meridionale industria salumi, 212/80 až 217/80, Recueil, s. 2735, bod 9).

54 Za účelem zajištění dodržení zásady právní jistoty a ochrany legitimního očekávání musejí být totiž hmotněprávní pravidla Společenství vykládána jako vztahující se na situace vzniklé před jejich vstupem v platnost pouze tehdy, pokud z jejich znění, cíle a struktury jasně vyplývá, že jim takový účinek musí být přiznán (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 24. září 2002, Falck a Acciaierie di Bolzano v. Komise, C-74/00 P a C-75/00 P, Recueil, s. I-7869, bod 119 a citovaná judikatura). Tento závěr platí bez ohledu na příznivé, či nepříznivé účinky uvedených pravidel pro dotčenou osobu (viz v tomto smyslu rozsudky Soudního dvora ze dne 29. ledna 1985, Gesamthochschule Duisburg, 234/83, Recueil, s. 327, bod 20, a ze dne 7. února 2002, Kauer, C-28/00, Recueil, s. I-1343, bod 20).

55 Naproti tomu předpisy Společenství se okamžitě použijí na budoucí účinky situace, která vznikla za platnosti dřívější právní úpravy (rozsudky Soudního dvora ze dne 10. července 1986, *Licata v. Hospodářský a sociální výbor*, 270/84, Recueil, s. 2305, bod 31, a ze dne 29. ledna 2002, *Pokrzepowicz-Meyer*, C-162/00, Recueil, s. I-1049, bod 50).

56 Po připomenutí těchto výchozích předpokladů je třeba připomenout, že Smlouva o EU nestanoví přechodná ustanovení týkající se použití čl. 87 odst. 3 písm. d) ES. Mimoto žádná část tohoto ustanovení neumožňuje dojít k závěru, že má za cíl právně upravovat situace časově předcházející dni jeho vstupu v platnost. Ostatně Komise v napadeném rozhodnutí neuvedla, že je použití čl. 87 odst. 3 písm. d) se zpětným účinkem v projednávané věci nutné vzhledem k účelu nebo struktuře uvedeného ustanovení ani že to je nezbytné pro fungování systému kontroly prováděné Komisí ohledně podpor poskytnutých členskými státy. Argumenty v tomto smyslu nevnesla ani v rámci své obrany.

57 Je proto třeba zkoumat pouze to, zda se sporné podpory staly definitivně slučitelnými, či neslučitelnými, když bylo přijato napadené rozhodnutí.

58 Přitom každá nová podpora, neoznámená a již poskytnutá, je nezbytně neslučitelná se společným trhem, pokud může narušit hospodářskou soutěž tím, že zvýhodní určité podniky nebo určitá odvětví výroby během období, kdy byla poskytována, a jestliže nespadá do žádné výjimky z obecného zákazu státních podpor stanoveného v čl. 87 odst. 1 ES. V každém případě, jakmile jsou její účinky způsobeny, dotčená podpora se stává definitivně slučitelnou, nebo neslučitelnou se společným trhem. Tak je tomu zejména v projednávaném případě, jelikož sporná podpora byla udělována a poskytována Francouzskou republikou a použita CELF každoročně za účelem náhrady více-
nákladů na vyřizování malých objednávek.

- 59 Proto na rozdíl od toho, co tvrdí Komise, analýza slučitelnosti poskytnuté a neoznámené podpory se společným trhem, zejména takové, jakou je podpora v projednávané věci, nevyžaduje pouze posouzení, zda v okamžiku odpovídajícího rozhodnutí zájem Společenství vyžaduje, aby byla podpora vrácena, či nikoli. Komise totiž musí také ověřit, zda během období, kdy byla dotčená podpora poskytována, mohla uvedená podpora narušit hospodářskou soutěž.
- 60 Komise zajisté má širokou posuzovací pravomoc pro schválení podpory na základě výjimek z obecného zákazu uvedeného v čl. 87 odst. 1 ES. V těchto případech totiž posouzení slučitelnosti, nebo neslučitelnosti státní podpory se společným trhem vyvolává problémy znamenající zohlednění a posouzení skutečností a komplexních hospodářských okolností, které se mohou rychle měnit (rozsudek Soudního dvora ze dne 14. února 1990, *Francie v. Komise*, C-301/87, Recueil, s. I-307, bod 15). Avšak tento prostor pro uvážení nemůže být používán bez zohlednění skutečnosti, že dotčená podpora mohla narušit hospodářskou soutěž v rozporu se zájmem Společenství, jak byl určen platným normativním rámcem, právě v období, kdy byla protiprávně poskytována.
- 61 Z toho vyplývá, že se Komise uplatněním čl. 87 odst. 3 písm. d) ES na období přede dnem 1. listopadu 1993, namísto toho, aby použila hmotněprávní pravidla platná během dotčeného období, dopustila nesprávného právního posouzení.
- 62 Tento závěr je jediný možný o to více, že podle ustálené judikatury se odchylky od obecné zásady neslučitelnosti státních podpor se společným trhem zakotvené v čl. 87 odst. 1 ES musejí vykládat striktně (rozsudky Soudního dvora ze dne 21. června 2001, *Moccia Irme a další v. Komise*, C-280/99 P až C-282/99 P, Recueil, s. I-4717, bod 40, a Soudu ze dne 25. září 1997, *UK Steel Association v. Komise*, T-150/95, Recueil, s. II-1433, bod 114). Také tento striktní výklad vyžaduje omezit použití výjimky

v oblasti státních podpor na období po jejím vstupu v platnost, a to přinejmenším tehdy, jestliže dotčené podpory již byly poskytnuty.

63 Právě v tomto duchu Soudní dvůr, pokud jde o podpory, na něž se vztahuje Smlouva o ESUO a které byly vyplaceny, aniž by předtím byly oznámeny, rozhodl, že použití pravidel kodexu platného v den, kdy Komise přijímá rozhodnutí ohledně slučitelnosti podpor, které byly vyplaceny za platnosti dřívějšího kodexu, vede ke zpětnému použití právní úpravy Společenství (výše uvedený rozsudek *Falck a Acciaierie di Bolzano v. Komise*, bod 118). Soudní dvůr měl za to, že žádné ustanovení kodexu platného v den přijetí rozhodnutí Komise nestanovilo, že tento kodex může být použit se zpětnou účinností. Mimoto měl Soudní dvůr za to, že ze struktury a cílů následných kodexů upravujících dotyčné podpory vyplývá, že tyto kodexy byly přijaty na základě potřeb existujících v určitém období. Proto by použití pravidel přijatých pro určité období, na základě situace během tohoto období, na podpory poskytnuté během předchozího období nebylo v souladu se strukturou a účelem tohoto druhu právní úpravy (výše uvedený rozsudek *Falck a Acciaierie di Bolzano v. Komise*, bod 120).

64 Naproti tomu situace v projednávané věci není srovnatelná se situací, která vedla k výše uvedenému rozsudku *Ferriere Nord v. Komise*. Uvedený rozsudek se totiž týkal podpory, která nebyla poskytnuta před přijetím rozhodnutí Komise o její slučitelnosti. Proto nemohla hospodářskou soutěž ohrozit, pokud jde o období před přijetím uvedeného rozhodnutí. Naproti tomu podpora poskytnutá před přijetím rozhodnutí komise o její slučitelnosti se společným trhem může ohrozit a dokonce narušit hospodářskou soutěž, pokud jde o období před přijetím tohoto rozhodnutí.

65 Závěr, podle kterého použití čl. 87 odst. 3 písm. d) ES nelze v projednávané věci použít, nemůže být vyvrácen žádným z doplňujících argumentů Komise.

66 Co se týče argumentu, podle kterého žádný naléhavý důvod právní jistoty neodůvodňuje omezit v projednávané věci časovou působnost výše uvedeného ustanovení, je třeba připomenout, že právo Společenství musí zaručit dodržování zásad právní jistoty a ochrany legitimního očekávání, na jejichž základě musí být právní předpisy Společenství jasné a pro jednotlivce předvídatelné (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek *Meridionale industria salumi*, bod 10). Právní předpisy Společenství v oblasti státních podpor by přitom pro jednotlivce nebyly ani jasné, ani předvídatelné, kdyby podpora, která nemohla být považována za slučitelnou v období mezi lety 1980 a 1993, z důvodu neexistence výjimky z obecného zákazu uvedeného v čl. 87 odst. 1 ES platné pro toto období, mohla být považována za slučitelnou následně, v případě zavedení uvedené výjimky. Argument Komise je tedy v tomto ohledu třeba zamítnout.

67 Co se týče argumentu Komise, podle kterého použití nového pravidla pro analýzu neoznámené podpory nepředstavuje zvýhodnění protiprávnosti, je třeba konstatovat, že úvaha, podle níž neoznámená podpora může být prohlášena za slučitelnou se společným trhem na základě výjimky, která nebyla platná v době poskytnutí uvedené podpory, by vedla ke zvýhodnění členského státu, který ji poskytl ve vztahu k případným dalším členským státům, které by chtěly poskytnout podobnou podporu a které by od tohoto záměru upustily z důvodu neexistence výjimky, která by to připouštěla. Mimoto by dotčený členský stát byl zvýhodněn ve vztahu ke každému jinému členskému státu, který by si přál poskytnout podporu za téže období a oznámil by ji před vstupem dotčené výjimky v platnost, a v důsledku toho by od Komise obdržel rozhodnutí o neslučitelnosti podpory se společným trhem. To by představovalo podnět k tomu, aby členské státy neoznamovaly podpory, které považují za neslučitelné se společným trhem, v případě neexistence výjimky, která by se na ně dala použít, s nadějí, že taková výjimka může být přijata následně. Argument Komise tedy nemůže obstát.

68 Konečně je třeba zamítnout podpůrný argument Komise, podle kterého se na podpory poskytnuté před 1. listopadem 1993 v každém případě vztahuje výjimka uvedená v čl. 87 odst. 3 písm. c) ES.

69 Aniž by totiž bylo třeba zkoumat, zda výjimka stanovená v čl. 87 odst. 3 písm. c) ES mohla před vstupem smlouvy o EU v platnost představovat dostatečný právní základ pro uznání slučitelnosti státní podpory určené na pomoc kultuře a zachování kulturního dědictví se společným trhem, stačí konstatovat, že jelikož Komise zvolila právní základ, který v projednávané věci považovala za nejvhodnější, tedy čl. 87 odst. 3 písm. d) ES, je třeba soulad napadeného rozhodnutí s právem Společenství zkoumat pouze vzhledem k tomuto jedinému ustanovení. Ostatně, jelikož Komise sama v napadeném rozhodnutí (bod odůvodnění 186) uvedla, že pro ověření slučitelnosti podpory na trhu komisního prodeje v oblasti vývozu vycházela pouze z čl. 87 odst. 3 písm. d) ES, nemůže u Soudu uplatňovat použití odlišného ustanovení.

70 Z výše uvedeného vyplývá, že se Komise dopustila nesprávného právního posouzení tím, že měla za to, že sporná podpora je slučitelná se společným trhem podle čl. 87 odst. 3 písm. d) ES, co se týče části podpory poskytnuté CELF přede dnem vstupu Smlouvy o EU v platnost. Poslední větu článku 1 napadeného rozhodnutí, je tudíž třeba zrušit v rozsahu, v němž se vztahuje na období před dnem 1. listopadu 1993.

K druhé části třetího žalobního důvodu, vycházející ze zjevně nesprávných posouzení

Argumenty účastníků řízení

71 Žalobkyně tvrdí, že sporná podpora nijak nesouvisí s malými objednávkami a je pouze provozní podporou poskytnutou CELF bez omezení doby trvání.

- 72 Podle žalobkyně malé objednávky nebyly při poskytnutí sporné podpory definovány. Taková definice upřesňující, že malými objednávkami jsou objednávky o hodnotě nižší než 500 FRF, byla zavedena až ve věci T-49/93. Namísto stanovení na základě hospodářské analýzy byla hranice 500 FRF údajně určena empiricky.
- 73 Co se týče relevance uvedené definice, žalobkyně tvrdí, že rok 1994 byl jakožto referenční rok zvolen s úmyslem odůvodnit, že hranice rentability je 500 FRF.
- 74 V každém případě žalobkyně zdůrazňuje, že analýza analytického účetnictví za jediný rok, byť podepřená třemi dalšími roky, nestačí k prohlášení o slučitelnosti podpory poskytované během více než dvaceti let. Poznámává, že Komise ani neodůvodnila zvolení jednoho roku jakožto referenční doby pro takto dlouhé období, ani nevysvětlila, proč metoda použitá v roce 1994 nebyla uplatněna na ostatní roky. Jelikož nebyla použita žádná stálá metoda výpočtu, musí být sporná podpora podle žalobkyně považována za provozní dotaci, poskytnutou nezávisle na vícenákladech vzniklých vyřizováním malých objednávek.
- 75 Co se týče roku 1994, žalobkyně tvrdí, že analytické účetnictví CELF bylo sestaveno tak, aby uměle ukazovalo, že poskytnutá podpora byla použita výlučně pro účely vyřizování malých objednávek. Náklady týkající se malých objednávek údajně byly zvýšeny pomocí několika účetních triků, totiž: „neodůvodněných násobících koeficientů“, „nezohlednění konkrétních způsobů vyřizování objednávek“ a „různých rozdělovacích klíčů“.
- 76 Zaprvé žalobkyně poznamenává, že náklady CELF spojené s vyřizováním malých objednávek byly posuzovány s použitím násobících koeficientů lišících se podle

činností, a to z toho důvodu, že vyřizování malých objednávek bylo nákladnější nežli vyřizování jiných objednávek. Podle žalobkyně však není existence ani hodnota použitých koeficientů nijak objektivně odůvodněna. V důsledku toho bylo nejméně 9,12 % nákladů spojených s jinými činnostmi CELF uměle přiřazeno k malým objednávkám.

77 Zadruhé se žalobkyně domnívá, že i kdyby použití násobícího koeficientu bylo odůvodněné, muselo by být omezeno na dálkově nepřenášené objednávky. Dálkový přenos podle ní značně omezuje náklady na vyřizování a přijímání objednávek a ve většině případů odstraňuje potřebu použití kurýrní služby, neboť většina dodavatelů sama dodává dálkově přenášené objednávky.

78 Přitom, ačkoli byly více než dvě třetiny malých objednávek CELF v roce 1994 vyřízeny dálkovým přenosem, Komise v napadeném rozhodnutí údajně nerozlišila mezi dálkově přenášenými objednávkami a objednávkami na papírovém podkladě. V důsledku toho byly náklady týkající se malých objednávek podle žalobkyně zvýšeny o 40 421 FRF (6 162,14 eur), pokud jde o výdaje za kurýrní službu, o 143 703 FRF (21 907,38 eur), pokud jde o náklady na příjem a o 235 567 FRF (35 911,96 eur), pokud jde o výdaje spojené s obchodní činností.

79 Mimoto žalobkyně uvádí, že byl počet dálkově přenášených objednávek a počet objednávek na papírovém podkladě francouzskými orgány zaměněn a takto zaslán Komisi. Na rozdíl od závěru Komise, podle něhož je dopad této záměny nevýznamný, žalobkyně soudí, že důsledky byly značné.

80 Zatřetí žalobkyně kritizuje volbu „rozdělovacích klíčů“ použitých v napadeném rozhodnutí, tedy kritérií, podle kterých jsou náklady přiřazovány k vyřizování

malých objednávek a k jiným činnostem. Náklady na účetnictví a náklady na dodávky spojené s malými objednávkami údajně byly počítány na základě počtu vydaných faktur (47 %), a nikoli na základě počtu dodaných knih (5 %). Další administrativní personální náklady týkající se malých objednávek byly však počítány tak, že vycházely z počtu dodaných knih. Účetní oddělení se však podle žalobkyně neomezuje na vydávání faktur.

81 Žalobkyně na základě výše uvedeného dochází k závěru, že náklady spojené s vyřizováním malých objednávek byly značně nižší než náklady předložené CELF. Celkově byly kumulované náklady týkající se malých objednávek za referenční rok 1994 údajně zvýšeny minimálně o 1 384 222 FRF (211 023,28 eur).

82 Konečně žalobkyně tvrdí, že je nepřijatelná jakákoli úvaha týkající se údajného poslání obecného zájmu CELF. Jednak kvalifikace podpory není předmětem tohoto řízení. Zároveň ani čl. 86 odst. 2 ES, ani judikatura ve věci Altmark (rozsudek Soudního dvora ze dne 24. července 2003, Altmark Trans a Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, Recueil, s. I-7747), které odkazují na pojem „poslání obecného zájmu“, nemohou být podle žalobkyně v projednávané věci použity.

83 Komise připomíná, že napadené rozhodnutí je založeno na komplexních hospodářských úvahách. Za těchto podmínek se podle ní soudní přezkum omezuje na dodržení procesních pravidel a pravidel týkajících se odůvodnění, jakož i na přezkum věcné správnosti skutkových zjištění, z nichž vycházela zpochybňovaná volba, neexistence zjevně nesprávného posouzení skutkového stavu a neexistence zneužití pravomoci. Napadené rozhodnutí podle Komise není výsledkem matematické demonstrace, nýbrž celkového přezkumu za účelem zjištění, zda poskytnuté podpory nebyly nepřiměřené a zda nezpůsobily narušení hospodářské soutěže.

84 Pokud jde o údajná zjevně nesprávná posouzení, Komise odkazuje na širokou pravomoc, kterou má k posouzení slučitelnosti podpory vzhledem k čl. 87 odst. 3 ES. Komise je názoru, že Soud došel v rozsudku ze dne 6. března 2003, *Westdeutsche Landesbank Girozentrale a Land Nordrhein-Westfalen v. Komise* (T-228/99 a T-233/99, Recueil, s. II-435), v souvislosti s posuzováním restrukturalizačního plánu podniku v nesnázích Komisi k závěru, že „pouze v případě zvláště zjevného a závažného omylu Komise při posuzování takového plánu by Soud mohl rozhodnout o protiprávnosti schválení státní podpory určené k financování takové restrukturalizace“. Soud Společenství tudíž podle Komise nemůže posouzení Komise, zejména v hospodářské oblasti, nahradit vlastním posouzením.

85 Na základě těchto úvah se Komise domnívá, že je důkazní břemeno uložené žalobkyni zvláště těžké. Musela by vyvrátit presumpci legality, která platí pro napadené rozhodnutí, předložením skutečností, které by mohly zpochybnit posouzení obsažené v napadeném rozhodnutí.

86 V tomto ohledu Komise uvádí jednak, že kulturní cíle napadené podpory nebyly žalobkyní zpochybněny, a jednak, že sporné podpory nebyly větší, než by odpovídalo částkám na kompenzaci nákladů vlastních dotčené činnosti, ačkoli spis dodaný francouzskými orgány obsahuje slabá místa a nezaručuje přesné přidělení všech částek.

87 Komise se totiž domnívá, že kdyby jí francouzské orgány předem oznámily úplný spis absolutně zajišťující, aby poskytnuté částky odpovídaly striktně vícenákladům spojeným s posláním veřejné služby zajišťovaným CELF, mohla by dojít k závěru, s odvoláním na výše uvedený rozsudek *Altmark Trans a Regierungspräsidium Magdeburg*, že nešlo o státní podporu.

- 88 Komise tvrdí, že důkazy předložené žalobkyní k popření existence dostatečné spojitosti mezi poskytnutou podporou a malými objednávkami jsou velmi obecné povahy. Cílem těchto důkazů je popřít zjevnou skutečnost, totiž že vyřizování malých objednávek je nákladnější než vyřizování velkých objednávek. V tomto ohledu Komise odkazuje na dokument nazvaný „CELF – výnosnost CELF“, který údajně detailně popisuje příčiny vícenákladů spojených s vyřizováním malých objednávek, přičemž tyto objednávky představují téměř polovinu objednávek CELF.
- 89 Zprvée, pokud jde o údajné účetní triky, Komise tvrdí, že použití násobících koeficientů je odůvodněné, neboť náklady na vyřizování na jednu knihu jsou podle francouzských orgánů průměrně přibližně o 50 % vyšší, když jde o malé objednávky v porovnání s jinými objednávkami. Použití násobících koeficientů údajně bylo detailně vysvětleno v dopise francouzské vlády ze dne 5. března 1998.
- 90 Zadruhé, co se týče zohlednění dálkového přenosu, Komise připomíná, že se napažené rozhodnutí zakládá na informacích předložených francouzskými orgány v roce 1998 a opravených v roce 2003. Opravený výdaj na jednu malou objednávku činil 27,20 eur na knihu, a nikoli již 27,44 eur na knihu. Pro srovnání, náklady spojené s obyčejnými objednávkami činily 18,44 eur na knihu.
- 91 Komise tvrdí, že každá malá objednávka, ať již dálkově přenášená, či nikoli, s sebou přináší dodatečné výdaje. Například, jsou-li knihy skladovány, zabírá malá objednávka též prostor jako objednávka velká, což nebylo žalobkyní zpochybněno.
- 92 Krom toho průměrný počet děl na položku je podle Komise takřka dvakrát nižší v případě malých objednávek, o což se údajně zvýší náklady.

93 Zatřetí, co se týče rozdělovacích klíčů, Komise má za to, že počet faktur je lepším kritériem pro výpočet účetních nákladů spojených s malými objednávkami nežli počet knih. Naproti tomu počet knih by byl nejvhodnější pro ostatní služby. Komise mimoto poukazuje na to, že argumentace žalobkyně, pokud jde o účetní triky CELF, se zakládá hlavně (asi dvě třetiny takto opravených nákladů) na této neopodstatněné kritice rozdělovacích klíčů.

94 Francouzská republika uvádí, že CELF byla příjemkyní sporné podpory z důvodu svého poslání obecného zájmu, spočívajícího ve vyřizování nevýnosných objednávek zasílaných zahraničními knihkupectvími.

95 Francouzská republika se domnívá, že údajná pochybení uvedená žalobkyní nezpochybňují správnost skutkových zjištění Komise v napadeném rozhodnutí. Bylo by nerozumné tvrdit, že náklady na vyřizování malých objednávek nejsou mnohem vyšší než náklady na vyřizování ostatních objednávek. Konečně Francouzská republika poukazuje na to, že není nutně dána spojitost mezi malými objednávkami a malými vydavateli.

Závěry Soudu

96 Je třeba připomenut, že Komise disponuje podle čl. 87 odst. 3 ES širokou posuzovací pravomocí, jejíž výkon zahrnuje komplexní hodnocení hospodářského a sociálního charakteru, která musejí být prováděna v kontextu Společenství. Soudní přezkum výkonu této posuzovací pravomoci se omezuje na prověření, že byla dodržena procesní pravidla a pravidla týkající se odůvodnění, jakož i na přezkum věcné

správnosti skutkových zjištění a absence nesprávného právního posouzení, zjevně nesprávného posouzení skutkového stavu nebo zneužití pravomoci (rozsudek Soudního dvora ze dne 29. dubna 2004, *Itálie v. Komise*, C-372/97, Recueil s. I-3679, bod 83). Soudu Společenství zvláště nepřísluší nahrazovat svým hospodářským posouzením hospodářské posouzení orgánu, který rozhodnutí vydal (rozsudek Soudního dvora ze dne 14. ledna 1997, *Španělsko v. Komise*, C-169/95, Recueil, s. I-135, bod 34).

⁹⁷ Pro prokázání, že se Komise dopustila zjevně nesprávného posouzení skutkového stavu, které může odůvodnit zrušení napadeného rozhodnutí, musí být důkazy předložené žalobkyní dostatečné k tomu, aby zbavily věrohodnosti posouzení skutečností uvedené v dotčeném rozhodnutí (rozsudky Soudu ze dne 12. prosince 1996, *AIUFFASS a AKT v. Komise*, T-380/94, Recueil, s. II-2169, bod 59, a ze dne 1. července 2004, *Salzgitter v. Komise*, T-308/00, Sb. rozh. s. II-1933, bod 138).

⁹⁸ Při výkonu její posuzovací pravomoci přísluší Komisi dbát na to, aby byly uvedeny do souladu cíle volné hospodářské soutěže a cíle výjimek, při dodržování zásady proporcionality (viz obdobně výše uvedený rozsudek *AIUFFASS a AKT v. Komise*, bod 54). Členským státům tak nemůže být dovoleno provádět platby, které by způsobily zlepšení situace podniku, který je příjemcem podpory, aniž by byly nezbytné pro dosažení cílů stanovených v čl. 87 odst. 3 ES (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 17. září 1980, *Philip Morris v. Komise*, 730/79, Recueil, s. 2671, bod 17).

⁹⁹ Zvláště provozní podpory, tedy podpory, které mají za cíl osvobodit podnik od nákladů, které by zpravidla musel sám nést v rámci svých běžných výdajů nebo svých běžných činností, v zásadě nespádají do působnosti čl. 87 odst. 3 ES. Tyto podpory totiž v zásadě narušují podmínky hospodářské soutěže v oblastech, ve kterých jsou poskytovány, aniž by však ze své povahy mohly dosáhnout cílů stanovených výše

uvedenými ustanoveními o výjimkách (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Soudního dvora ze dne 14. února 1990, *Francie v. Komise*, bod 50; rozsudky Soudního dvora ze dne 6. listopadu 1990, *Itálie v. Komise*, C-86/89, Recueil, s. I-3891, bod 18, a ze dne 15. května 1997, *Siemens v. Komise*, C-278/95 P, Recueil, s. I-2507, bod 37; rozsudek Soudu ze dne 8. června 1995, *Siemens v. Komise*, T-459/93, Recueil, s. II-1675, bod 48).

100 Právě ve světle těchto zásad je třeba zkoumat, zda žalobkyně prokázala, že je napadené rozhodnutí stiženo zjevně nesprávným posouzením, co se týče přezkumu slučitelnosti sporné podpory se společným trhem.

101 V projednávané věci měla sporná podpora za cíl šíření francouzského jazyka a literatury pomocí mechanismu náhrady vícenákladů spojených s vyřizováním malých objednávek (body odůvodnění 44 a 45 napadeného rozhodnutí).

102 Komise tak prohlásila spornou podporu za slučitelnou se společným trhem poté, co poměřila cíle podpory francouzské kultury na jedné straně a cíle ochrany volné hospodářské soutěže na straně druhé. V tomto ohledu zejména vzala v úvahu, že podpory poskytnuté Francií nebyly větší, než by odpovídalo částkám na kompenzaci nákladů vlastních vyřizování malých objednávek.

103 Je tedy třeba zkoumat, zda, jak tvrdí žalobkyně, Komise výše uvedené náklady nadhodnotila, takže částka poskytnutých podpor byla zjevně vyšší než náklady vlastní vyřizování malých objednávek, a tudíž se odchýlila od sledování pouze kulturních cílů, na něž se vztahuje výjimka v čl. 87 odst. 3 písm. d) ES, určených Komisí v napadeném rozhodnutí.

104 V tomto ohledu žalobkyně v podstatě uvádí dva hlavní argumenty. Jednak se domnívá, že se Komise dopustila pochybení při výpočtu nákladů přímo spojených s malými objednávkami během celého období poskytování sporných podpor na základě extrapolace údajů týkajících se pouze roku 1994. A dále žalobkyně tvrdí, že výpočet nákladů za rok 1994 je v každém případě nesprávný.

105 Pokud by byl druhý argument žalobkyně opodstatněný, nebylo by třeba zkoumat první argument. Správnost závěrů, ke kterým Komise dospěla pro celé sporné období, na základě extrapolace údajů týkajících se roku 1994, totiž závisí na správnosti závěrů týkajících se tohoto roku. Je proto třeba ověřit, zda napadené rozhodnutí je stíženo zjevně nesprávným posouzením, pokud jde o analýzu podpor, které CELF obdržela v roce 1994.

106 V tomto ohledu žalobkyně v podstatě tvrdí, že náklady přímo spojené s vyřizováním malých objednávek byly Komisí svévolně nadhodnoceny prostřednictvím tří mechanismů, a sice neodůvodněných násobících koeficientů, nesprávného zohlednění konkrétních způsobů vyřizování objednávek a nesprávných rozdělovacích klíčů. Žalobkyně se domnívá, že tím byla značná část nákladů spojených s jinými činnostmi CELF přiřazena k vyřizování malých objednávek. Na základě toho žalobkyně dochází k závěru, že sporná podpora ve skutečnosti sloužila na běžný provoz CELF.

107 Je třeba upřesnit, že Komise vypočetla náklady přímo spojené s vyřizováním malých objednávek na základě vysvětlení, která jí byla dodána Francouzskou republikou v rámci přezkumného řízení ohledně sporné podpory. Na základě těchto vysvětlení se v bodě odůvodnění 206 napadeného rozhodnutí domnívala, že náklady na vyřizování malých objednávek v roce 1994 činily 4 446 706 FRF (677 895,96 eur), zatímco obrat týkající se této činnosti dosáhl 2 419 006 FRF (368 775,09 eur). Proto vzhledem k tomu, že celková částka sporných podpor poskytnutých CELF v roce 1994 činila

2 000 000 FRF (304 898,03 eur), došla Komise k závěru, že provozní výsledek ohledně činností v oblasti malých objednávek vykázal v průběhu uvedeného roku deficit ve výši 27 700 FRF, a že tudíž přijaté podpory nebyly větší, než by odpovídalo částkám na kompenzaci nákladů vzniklých těmito činnostmi (body odůvodnění 206 a 207 napadeného rozhodnutí).

108 V příloze IV napadeného rozhodnutí Komise vysvětlila podrobněji způsob, jakým počítala náklady přímo spojené s vyřizováním malých objednávek. Zprvée tato příloha sestává z tabulky obsahující různé kategorie nákladů spojených s činností CELF na trhu komisního prodeje v oblasti vývozu – jako jsou náklady na nákup knih, osobní náklady, režijní náklady atd. – jakož i náklady, které v každé z těchto kategorií musely být podle Komise nesený CELF z důvodu vyřizování malých objednávek. Zadruhé dotčená příloha obsahuje poznámky a vysvětlivky ke způsobu, jakým byly některé z těchto nákladů započteny na vyřizování malých objednávek, a nikoli na ostatní činnosti CELF.

109 Z dotčené přílohy vyplývá, že Komise nezohlednila skutečné náklady na vyřizování malých objednávek. Komise naopak provedla odhad těchto nákladů na základě celkových nákladů nesených CELF za každou kategorii. Za tímto účelem Komise započítala část celkových nákladů na vyřizování malých objednávek na základě předem určeného rozdělovacího klíče, který, jak uvádí žalobkyně, není nutně stejný pro každou kategorii. Tak například pro výpočet nákladů za nákup knih spadajících do malých objednávek vydělila Komise celkové náklady na knihy zakoupené CELF počtem těchto knih. Poté toto číslo, odpovídající průměrným nákladům na knihu, vynásobila počtem knih, které byly předmětem malých objednávek.

110 Je třeba zdůraznit, že Komise postupovala odlišně, když počítala obrat CELF týkající se činnosti malých objednávek. V tomto případě se neomezila na výpočet průměrného obratu za knihu a na jeho vynásobení počtem knih započtených na dotčené činnosti, nýbrž zohlednila skutečný obrat.

111 Je třeba poznamenat, že kdyby Komise vypočítala obrat týkající se činnosti malých objednávek podle metody, kterou použila pro výpočet nákladů nákupu knih spadajících do této činnosti, byl by výsledný obrat mnohem vyšší než obrat vypočítaný v napadeném rozhodnutí, což by mělo dopad na určení či neurčení nadměrnosti sporné podpory ve vztahu ke kulturním cílům, na něž se vztahuje výjimka v čl. 87 odst. 3 písm. d) ES, určeným Komisí v napadeném rozhodnutí. Z napadeného rozhodnutí, zejména z tabulek 3a, 3b a 3c, jakož i z tabulky 4, totiž vyplývá, že skutečná průměrná cena knih prodaných v rámci činnosti malých objednávek je mnohem nižší než skutečná průměrná cena všech knih prodaných CELF.

112 Soud se však domnívá, že je třeba pokračovat v analýze napadeného rozhodnutí bez ohledu na předcházející úvahu.

113 Z přílohy IV napadeného rozhodnutí rovněž vyplývá, že pro některé kategorie nákladů Komise číslo vypočtené podle metody popsané v bodě 110 za účelem stanovení konečných nákladů započtených na malé objednávky vynásobila určitým koeficientem. Náklady zařazené do rubrik „Příjem (děl) – přímá pracovní síla“ a „Obchodní oddělení: přímá pracovní síla“ tak byly vypočteny na základě průměrných nákladů na knihu pro každou z těchto rubrik. Tyto náklady na knihu byly vynásobeny počtem knih, které byly předmětem malých objednávek. Poté bylo pro výpočet konečných nákladů spojených s vyřizováním malých objednávek pro dotčenou rubriku toto číslo ještě vynásobeno třemi.

114 Podle Komise je použití násobícího faktoru „tři“ odůvodněno dodatečnými obtížemi, které s sebou nese vyřizování malých objednávek ve vztahu k jiným činnostem CELF.

115 Komise se totiž domnívala, že tyto náklady musejí být pro malé objednávky zvýšeny, jelikož bez ohledu na částku objednávky musí subjekt, který ji vyřizuje, pro každou objednávku nutně opakovat určitý počet operací. Komise je názoru, že násobící koeficienty umožňují zohlednit dodatečné náklady vlastní malým objednávkám.

116 Konkrétně, pokud jde o rubriku „Příjem (děl) – přímá pracovní síla“ odůvodňovala Komise v příloze IV napadeného rozhodnutí použití násobícího koeficientu „tři“ skutečností, že příjem děl pocházejících od velkých vydavatelů nebo distributorů je díky čárkovému kódu EAN, který umožňuje identifikaci díla optickou čtečkou, automatizován. Komise zdůraznila, že naopak se často stává, že díla vydávaná malými vydavateli nemají čárkové kódy, což vede k ruční identifikaci. Kromě toho Komise uvedla, že velcí vydavatelé účtují pařížským zákazníkům částku představující účast na mezioborově stanovených přepravních nákladech, která činí 0,75 FRF/kg (0,11 eur/kg), zatímco cena placená za kurýrní službu je 6,5 FRF/kg (0,99 eur/kg) u balíků, používaných na díla od malých distributorů. Tento posledně uvedený údaj se však týká pouze kategorie přepravních nákladů nákupu a kurýrní služby, pro kterou, jak uvidíme níže (bod 128), neměl být použit žádný násobící faktor, alespoň částečně, jak vyplývá z dopisu francouzských orgánů Komisi ze dne 11. března 2003.

117 Co se týče nákladů zařazených do rubriky „Obchodní oddělení: přímá pracovní síla“, odůvodnila Komise použití násobícího faktoru „tři“ v příloze IV napadeného rozhodnutí tím, že malé objednávky obnášejí složitější vyřizování na úrovni administrativy prodeje. Komise tuto volbu vysvětlila zdůrazněním, že například v případě existence obtíží spojených s kódováním objednávek jsou nezbytné dodatkové práce. Komise rovněž uvedla, že záznam objednávky je doprovázen předběžným vyhledáváním, a sice pokud jde o ISBN, katalog vydavatelů, různé databáze, ověření, zda je dílo k dispozici (nebo není) a potvrzení, že objednávka odpovídá uvedenému vydavateli. Komise v tomto ohledu vysvětlila, že v případě obtíží spojených s kvalitou

objednávkového listu vznikají dodatečné náklady. Dodala, že tyto obtíže se častěji objevují v případě malých objednávek, jelikož velká knihkupectví, jejichž obrat dosažený s CELF je velký, zpravidla používají výkonné nástroje, které jim umožňují racionalizovat jejich řízení a zejména předávat normalizované objednávky, které obsahují jasné identifikační údaje. Naproti tomu podle Komise malá knihkupectví vždy moderní prostředky mezinárodního obchodu nepoužívají a jejich objednávky jsou někdy obtížné dešifrovatelné a neúplné, což představuje dodatečné náklady na vyřizování.

- 118 Co se týče kategorie režijních nákladů, zahrnující zejména náklady na telefon, dálnopis, náklady na inkaso atd., neumožňuje příloha IV napadeného rozhodnutí určit, zda náklady přidělené malým objednávkám byly vypočítány na základě průměrných nákladů na prodanou knihu, jako v případě režijních nákladů, na základě obratu dosaženého v rámci malých objednávek, jako v případě některých nepřímých odloučených fixních nákladů, nebo na základě průměrných nákladů na vystavenou fakturu, jako v případě režijních nákladů zahrnujících náklady na kancelářské potřeby. Z uvedeně přílohy přitom jasné vyplývá, že výsledek této operace byl, bez ohledu na způsob jejího provedení, vynásoben koeficientem 2,5.

- 119 Komise použití výše uvedeného koeficientu odůvodnila v příloze IV napadeného rozhodnutí skutečností, že náklady na telefon se mění podle mnoha faktorů, zejména podle „odpovědí zákazníkům“ a „vyhledávání vydavatelů“. Komise dodala, že tyto náklady se týkají několika operací, včetně příjmu objednávkového listu z knihkupectví, kódování objednávky, záznam objednávky a účetnictví, jehož úlohou je zaznamenat veškeré toky, které se týkají popsáných činností.

- 120 Je tedy třeba ověřit, zda, jak tvrdí žalobkyně, za předpokladu, že rozdělovací klíče mezi malými objednávkami a zbytkem činností CELF pro různé kategorie nákladů nesených CELF jsou správné, je volba uvedených násobících koeficientů svévolná a zda se Komise měla každopádně zdržet použití těchto násobících koeficientů na dálkově přenášené objednávky.
- 121 Podle vysvětlení dodaných Komisí a žalobkyní v jejich spisech a na jednání je dálkově přenášená objednávka objednávkou přijatou elektronicky, což v porovnání s objednávkou na papírovém podkladě zjednodušuje její další vyřízení, jelikož objednávka na papírovém podkladě musí být dále zpracována některým zaměstnancem k jejímu přijetí do administrativního systému, v současnosti s automatickým zpracováním dat.
- 122 Důležitost dálkového přenosu objednávek byla zdůrazněna v průběhu přezkumného řízení ohledně sporné podpory. V příloze dopisu Francouzské republiky Komisi ze dne 5. března 1998, nazvané „Odůvodnění přiměřenosti podpory“ tak francouzské orgány tvrdily, že absence dálkového přenosu způsobuje nesporné vícenáklady ve vyřizování objednávky. Francouzské orgány proto uvedly, že jedna z okolností prokazujících, že vyřizování malých objednávek s sebou nese vícenáklady ve srovnání s vyřizováním jiných objednávek je to, že jsou často adresovány malým vydavatelům, s nimiž není možno použít automatických postupů prostřednictvím dálkového přenosu. Francouzské orgány konečně uvedly, že dálkový přenos umožňuje identifikaci každého díla optickou čtečkou.
- 123 Jak bylo uvedeno (viz body 114 až 119 výše), Komise v příloze IV napadeného rozhodnutí a zejména v bodech 2, 4 a 9 poznámek a vysvětlivek rovněž opakovaně odůvodnila použití násobících koeficientů skutečností, že malé objednávky vyžadují ruční vyřizování, jelikož příjem děl není automatizován nebo vyžaduje předběžná

vyhledávání spojená s chybějícím kódováním. Stejně tak pro odůvodnění použití koeficientu pro režijní náklady – telefon, dálnopis, náklady na inkaso – uvedla Komise skutečnost, že byly k provedení jejich kódování nezbytné dodatečné činnosti.

124 Je však zjevně nesoudržné tvrdit, že absence dálkového přenosu je zdrojem vícenákladů, a zároveň používat stejný násobící koeficient jak na dálkově přenášené objednávky, tak i na objednávky dálkově nepřenášené.

125 Používat násobící faktor na náklady vzniklé vyřizováním malých objednávek vzhledem k absenci dálkového přenosu by totiž bylo přijatelné pouze tehdy, jestliže by dálkový přenos byl mezi malými objednávkami výrazně méně rozšířen než mezi ostatními objednávkami. Takový předpoklad vyplývá z přílohy dopisu Francouzské republiky Komisi ze dne 5. března 1998, nazvané „Odůvodnění přiměřenosti podpory“. Francouzské orgány totiž Komisi oznámily, že pouze jedna třetina malých objednávek je přenášena dálkově, zatímco dálkový přenos jiných objednávek CELF je uskutečňován ve výši 58 %. Tato čísla sloužila za základ analýzy nákladů na vyřizování malých objednávek provedené Komisí.

126 Jak však Komise připustila v napadeném rozhodnutí (bod odůvodnění 212), francouzské orgány v dopise ze dne 5. března 1998 zaměnily procentní podíly dálkově přenášených objednávek a dálkově nepřenášených objednávek. Skutečná čísla pro malé objednávky činila dvě třetiny dálkově přenášených objednávek a jednu třetinu dálkově nepřenášených objednávek. Je tedy třeba konstatovat, že v roce 1994 byl dálkový přenos jednoznačně mnohem rozšířenější v činnosti vyřizování malých objednávek než v jiných činnostech CELF, jak francouzské orgány přiznaly a oznámily Komisi dopisem ze dne 11. března 2003.

127 Komise nicméně v napadeném rozhodnutí (bod odůvodnění 212) měla za to, že omyl francouzských orgánů, převzatý do jejich vlastních výpočtů nezpůsobil následky, které by zpochybňovaly přiměřenost sporné podpory, protože finanční dopad záměny dálkově přenášených objednávek a dálkově nepřenášených objednávek představuje nevelkou částku 0,24 eur na knihu. Tento závěr přebírá vysvětlení dodaná francouzskými orgány v příloze 1 dopisu Komisi ze dne 11. března 2003. Podle těchto vysvětlení byla touto záměnou dotčena jediná kategorie nákladů, totiž kategorie nákladů na kurýrní službu, jelikož na náklady započtené na malé objednávky byl nesprávně použit násobící koeficient.

128 Avšak, jak žalobkyně uvedla na jednání, stanovisko Komise založené jednak na převzetí výpočtů poskytnutých francouzskými orgány v jejich dopise ze dne 5. března 1998, které v podstatě vycházely z předpokladu, že slabá míra dálkového přenosu malých objednávek je ve značném rozsahu příčinou vícenákladů na jejich vyřizování, a jednak na připuštění a převzetí stanoviska francouzských orgánů, uvedeného v dopise ze dne 11. března 2003, podle kterého skutečnost, že byly dálkově přeneseny dvě třetiny, namísto jedné třetiny, malých objednávek, měla pouze zanedbatelný účinek na přiměřenost sporné pomoci, je zjevně nesoudržné.

129 Stanovisko Komise je rovněž zjevně nesprávné. Jak jasné vyplývá z přílohy IV napadeného rozhodnutí, jak údajná slabá míra dálkového přenosu malých objednávek, tak obtíže s jejich vyřizováním, v zásadě do značné míry vyřešené díky dálkovému přenosu, byly totiž použity jako skutečnosti odůvodňující použití různých násobících koeficientů. Argument, podle kterého záměna procentních podílů týkajících se dálkového přenosu hrála roli, pouze pokud jde o náklady na kurýrní službu, tedy není skutkově podložen.

130 Je třeba učinit závěr, že se Komise dopustila zjevně nesprávného posouzení tím, že na své původní vyčíslení nákladů spojených s vyřizováním malých objednávek použila

násobící koeficienty, jejichž odůvodnění vychází z technických dodatečných obtíží vyřizování, které by mohly být vyřešeny díky dálkovému přenosu. Tak tomu zjevně je, co se týče nákladů na příjem děl, na přímou pracovní sílu obchodního oddělení, nákladů na telefon, dálnopis a nákladů na inkaso. Vzhledem k obsahu odpovědi Komise na písemné otázky Soudu tomu tak je i v případě nákladů na kurýrní službu.

¹³¹ Pro ověření vlivu, který mělo toto nesprávné posouzení na skutečnost, že Komise v napadeném rozhodnutí spornou podporu neposoudila jako nadměrnou, požádal Soud Komisi o dodání výpočtu nákladů spojených s malými objednávkami bez násobících koeficientů.

¹³² Komise na tuto otázku neodpověděla udáním přesného čísla. Z její odpovědi však zjevně vyplývá, že bez násobících koeficientů by se náklady spojené s vyřizováním malých objednávek snížily o více než 635 000 FRF (96 805,13 eur), a to i bez zohlednění jiných kategorií nákladů než kategorií, pro něž byl použit koeficient „tři“.

¹³³ Bez použití násobících koeficientů by tak Komise na základě číselných údajů, které použila v příloze IV napadeného rozhodnutí, nemohla určit, že podpora, kterou obdržela CELF, nebyla větší, než by odpovídalo částce na kompenzaci náhradu nákladů vzniklých vyřizováním malých objednávek. Bez použití násobících koeficientů by byl totiž provozní výsledek u této činnosti kladný a vyšší než 600 000 FRF.

- 134 V každém případě je třeba konstatovat, že i kdyby Komise mohla použít násobící koeficient na kategorie nákladů uvedené výše v bodě 130, dopustila by se zjevně nesprávného posouzení tím, že uvedené násobící koeficienty použila rovněž na dálkově přenášené objednávky, jelikož tyto zjevně nenarážejí na obtíže, které byly uplatněny jako hlavní odůvodnění uvedených násobících koeficientů.
- 135 V důsledku toho je nutno konstatovat, že v každém případě dvě třetiny zvýšení nákladů vyplývajícího z použití násobících koeficientů jsou důsledkem zjevně nesprávného posouzení.
- 136 Žalobkyně proto důvodně tvrdí, že Komise nadhodnotila náklady vlastní vyřizování malých objednávek skutečně nesené CELF, o nichž se mělo za to, že jsou striktně a přiměřeně kompenzovány spornou podporou.
- 137 Na základě výše uvedeného musí být vyhověno druhé části třetího žalobního důvodu, vycházející ze zjevně nesprávného posouzení při přezkumu slučitelnosti sporné podpory.
- 138 Proto a aniž by bylo třeba zkoumat další argumenty a žalobní důvody žalobkyně, je třeba poslední větu článku 1 napadeného rozhodnutí zrušit.

K nákladům řízení

¹³⁹ Podle čl. 87 odst. 2 jednacího řádu bude účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uložena náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že žalobkyně požadovala náhradu nákladů řízení a Komise neměla ve sporu úspěch, je důvodné uložit posledně uvedené náhradu nákladů řízení.

¹⁴⁰ Francouzská republika ponese na základě čl. 87 odst. 4 prvního pododstavce jednacího řádu vlastní náklady řízení.

Z těchto důvodů

Soud (třetí senát)

rozhodl takto:

- 1) Poslední věta článku 1 rozhodnutí Komise ze dne 20. dubna 2004 o podpoře prováděné Francií ve prospěch Družstva pro vývoz francouzských knih (CELF) se zrušuje.**

2) Komise ponese vlastní náklady řízení a nahradí náklady řízení vynaložené Société internationale de diffusion a d'édition SA (SIDE).

3) Francouzská republika ponese vlastní náklady řízení.

Jaeger

Tiili

Čípev

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 15. dubna 2008.

Vedoucí soudní kanceláře

Předseda

E. Coulon

M. Jaeger